

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агрономії та захисту рослин

---

*Матеріали
Всеукраїнської науково-
практичної конференції
здобувачів, молодих учених
та спеціалістів*

3 грудня 2021 р.

2021, № 1

*Присвячується
ВСЕСВІТНЬОМУ
ДНЮ ҐРУНТУ*

Харків – 2021

*Збірник не належить
до переліку наукових
видань ВАК України
у галузі сільськогосподарських
наук*

*Роботи подано
в редакції авторів*

*Рекомендовано до друку радою факультету
агронормії та захисту рослин Державного
біотехнологічного університету
(протокол № _ від __. __. 2021)*

Редакційна колегія:
головний редактор – **В. В. Дегтярьов**,
д-р с.-г. наук, професор
відповідальні секретарі – **Д. В. Гавва**,

канд. с.-г. наук
Ю. В. Дегтярьов
канд. с.-г. наук

Члени редакційної колегії:

С. В. Крохін
канд. с.-г. наук, доцент

К. Б. Новосад
канд. с.-г. наук, доцент

О. Ю. Чекар
канд. с.-г. наук, доцент

О. М. Казюта
канд. с.-г. наук, доцент

А. О. Казюта
канд. с.-г. наук

*Збірник наукових праць
здобувачів,
молодих учених
та спеціалістів*

*Державний
біотехнологічний університет*

Агронормічний факультет

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ,
МОЛОДИХ УЧЕНИХ
ТА СПЕЦІАЛІСТІВ**

2021, № 1

Адреса редакційно-видавничого
відділу: п/в «Докучаєвське-2»,
ХНАУ, Харківський район,
Харківська обл. 62483, Україна
Тел: (8-0572) 997960
(8-0572) 997990

E-mail: pochvoved@ukr.net

Підписано до друку: __. __. 2020 р.

Формат: 60x84/16

Папір офсетний

Друк офсетний

Гарнітура «Times New Roman»

Ум.-друк арк. 4,5,

обл.-вид. арк 4,7.

Тираж 50. Замовлення 132.

Дільниця оперативного друку
ХНАУ

© ХНАУ, 2021

Пеньков О. С., Дегтярьов Ю. В.	71
ДИНАМІКА ЗМІН ЕЛЕКТРОФІЗИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО ПІД ВПЛИВОМ КРАПЕЛЬНОГО ЗРОШЕННЯ.....	71
Пилипченко А. В.	73
БІОТА ҐРУНТУ В ПОСІВАХ КОНОПЕЛЬ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА ТА ВПЛИВ НА НЕЇ АГРОТЕХНОЛГІЙ	73
Поєдинцева А. А.	76
УРОЖАЙНІСТЬ КВАСОЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ В ДП ДГ «ЕЛІТНЕ» ІР ім. В. Я. ЮР'ЄВА	76
Рисований А. В.	78
ДЕЯКІ ФІЗИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО ПІД РІЗНИМИ ФІТОЦЕНОЗАМИ.....	78
Рисований А. В., Дегтярьов Ю. В.	81
ЕЛЕКТРОФІЗИЧНІ ПОКАЗНИКИ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО ТА ЇХ ОЦІНКА ПІД РІЗНИМИ ФІТОЦЕНОЗАМИ	81
Смалюк Н. Ю.	83
БАЛАНС ГУМУСУ В ЧОРНОЗЕМІ ТИПОВОМУ ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	83
Хоменко К. М., Безпалько В. В.	85
УРОЖАЙНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ В УМОВАХ ВИРОЩУВАННЯ	85
Чекар О. Ю., Переверзєва Д. К.	87
ВПЛИВ КРАПЕЛЬНОГО ЗРОШЕННЯ НА ЗАПАСИ ВНУТРІШНЬОЇ ЕНЕРГІЇ ГУМУСУ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО ННВЦ «ДОСЛІДНЕ ПОЛЕ»	87
Шавикін О. В.	90
ҐРУНТИ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА «РОССОЛОВОЇ» КУП'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	90
Швидченко К. Р., Гентош Д. Т., Башта О. В.	92
ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ НА ПОШИРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПЛЯМИСТОСТЕЙ ЕХІНАЦЕЇ ПУРПУРОВОЇ.....	92
Рожненко В. О., Рєзнік С. В., Ковалжи Н. І., Гавва Д. В.	94
ОЦІНКА ВПЛИВУ ДЕСТРУКТОРА СТЕРНІ НА ОСНОВНІ АГРОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ І ЕКОЛОГО-ТРОФІЧНІ ГРУПИ МІКРООРГАНІЗМІВ ЧОРНОЗЕМУ ТИПОВОГО.....	94
Шевченко С. М., Швець Н. В., Волошин А. О., Плєухов К. М., Боговенко І. О.	96
ОСОБЛИВОСТІ ДОМІНУВАННЯ <i>OROVANCHE CUMANA</i> WALLR. В СОНЯШНИКА В КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІНАХ.....	96
Шевченко С. М., Цюрюпа Б. Г., Кривошлик О. І., Новосьолова Д. А., Гавриленко Н. В.	98
ЗАЛЕЖНІСТЬ ФІТОЦЕНОТИЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ВІД ТРИВАЛОСТІ ГЕРБОКРИТИЧНОГО ПЕРІОДУ	98
Шевченко С. М., Деревенець-Шевченко К. А., Хижняк А. А., Осадчук О. В.,	

Шевченко С. М.¹, кандидат с.-г. наук

Швець Н. В.², головний фахівець

Волошин А. О.², здобувач

Плеухов К. М.², здобувач

Боговенко І. О.², здобувач

¹Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

²ДУ Інститут зернових культур НААН України (м. Дніпро)

s.m.shevchenko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ДОМІНУВАННЯ *OROBANCHE CUMANA* WALLR. В СОНЯШНИКА В КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІНАХ

Одночасно із суттєвим зростанням посівних площ соняшника в степовій зоні України в сучасних агробіоценозах відбуваються процеси активної трансформації забур'яненості, в тому числі і таким бур'яном-паразитом, як вовчок соняшниковий. Тому основним завданням досліджень ставилась екологічна та господарська ідентифікація агробіоценотичних факторів в посівах соняшника, визначення динаміки транслокації та шкодочинності *Orobanche cumana* Wallr. а також реакції бур'яна-паразита на агрофізичні і агрохімічні параметри ґрунту в різноротаційних сівозмінах. Принциповим тут є питання: наскільки інноваційні агротехнології і гібриди соняшника здатні подолати негативні явища, які виникають при розширенні посівів цієї культури?

З'ясування ролі комплексу регуляторних та наслідкових факторів у сівозмінах проводили в 2020–2021 рр. у стаціонарному досліді ННЦ НДП ДДАЕУ та ДУ Інституту зернових культур НААН. Різні ротаційні цикли повернення соняшника на попереднє місце вивчалися в 3-, 5- та 8-пільних сівозмінах. Схема досліду включала різні варіанти основного обробітку ґрунту і загортання післяжнивних решток: полицевий – плугом ПО-3-35 на глибину 23-25 см; чизельний – канадським чизель-культиватором Conser Till Plow на 20-22 см; дисковий – бороною БДВ-6,3 на 10-12 см (або за системою No-till Great Plains).

В стаціонарних дослідях з вивчення різноротаційних сівозмін встановлено, що ступінь прояву активної біологічної фази паразитизму вовчка закономірно зростає при скороченні часового проміжку в сівозміні між посівами соняшнику. Цей науковий факт є дуже важливим, оскільки базується на методичному моніторингу механізмів агрофітоценотичної поведінки бур'яну-паразита в полях сівозміни.

Максимальну небезпеку для урожаю соняшника вовчок становив в 3-пільній сівозміні "чорний пар – пшениця озима – соняшник". В цьому випадку на кожні 100 рослин соняшника відмічалось 8,2-13,7 рослин, уражених вовчком.

Таким чином, кожне поле соняшнику в сівозміні – додатковий ресурс накопичення насіння вовчка в ґрунті.

Як з'ясувалося, існує корелятивна залежність між ступенем ураження соняшника вовчком і способами переміщення ґрунту в орному шарі в процесі його основного обробітку.

Особливістю розповсюдження вовчка було те, що ступінь ураження соняшника зростає на фоні глибокої оранки і знижувався по мірі зменшення глибини обробітку та прямої сівби. Наприклад, в 5-пільній сівозміні ураженість

соняшника вовчком при застосуванні оранки становила 7,2%, а на фоні No-till знижувалась до 2,7%.

Тобто погіршення агрофізичних умов для росту і розвитку соняшника і зниження його біометричних показників за мінімального обробітку ґрунту супроводжувалось синхронним зниженням ступеня ураженості культури вовчком.

Більша маса кореневої системи в зоні проростання насіння вовчка, більш виразно проявляється хемотрофічна реакція.

На інфекційному фоні ураження кореневої системи соняшника гаусторіями вовчка може відбуватися протягом активної вегетації рослин. Така особливість була помічена у фазі 10 листка соняшника, який дав сходи на початку червня.

Поряд з впливом сівозмін і основного обробітку ґрунту на площинне розповсюдження вовчка в посівах соняшника вказані елементи землеробства визначали також і інтенсивність ураження окремих рослин культури.

При високій часовій щільності соняшника в короткоротаційній сівозміні (3-пільна) на кожній ураженій рослині паразитувало 4,6 шт. розвинених вовчка, а в 5-пільній інтенсивність ураження кореневої системи аутотрофа знижувалося до 2,3 шт. Розвиток підземної частини гаусторій мав аналогічну динаміку з надземною частиною вовчка.

Таким чином, ступінь та інтенсивність ураження посівів соняшника паразитним вовчком має високу кореляцію з часовим ритмом повернення культури в сівозміні. При цьому частота ураження рослин соняшника у 8-пільній сівозміні становить 0,7-2,3%, 5-пільній – 2,7-7,5%, 3-пільній 8,2-13,7%. Виявлено важливу агробіологічну закономірність, яка полягає в тому, що в ущільненому ґрунті на фоні мілкового обробітку та системи No-till процес проростання насіння вовчка і прикріплення до кореневих відгалужень гальмується.